

ביאורים

אתמול למדנו על כך שאהבת ישראל צריכה להתקיים גם במצבים של ירידה רוחנית. היום נראה שהאהבה צריכה להיות גם היחס הבסיסי שלנו לאומות העולם. הקב"ה ברא את הבריאה כולה - כל יצור וכל נברא, כל אדם וכל עם. מטרתו של הקב"ה היא להיטיב, ולכן בוודאי ישנה נקודה טובה בכל דבר שברא, ולמענה נבראה אותה בריאה. כיוון שכך, אנו צריכים לאהוב את כל הברואים השוכנים בעולם, שהרי הם חלק מהבריאה שברא ה', וייעודם הוא להשלים צד מסוים בעולם ולהיטיב בכך לכלל העולם. אהבה זו צריכה למלא את הלב כולו בלא שום הגבלה. גם כשיש רשעות בעולם, יש לאהוב מכל הלב ולעזור לתיקון, כיוון שלא הרשעות היא המהות, אלא הצד הטוב שקיים בכל נברא הוא המהות, ובשבילו הוא נוצר.

לכאורה, בתורה אנו רואים ההיפך. בתורה ישנם מקרים רבים שבהם מופיע חוסר אהבה לגויים, וישנן הלכות רבות שמתפרשות כאמירות נגדם. תפיסה זו היא שטחית, ואינה מעיינת במקורות ההפוכים, שבהם מתגלה אהבה לגויים.

כשמעיינים היטב במקורות השונים, מוביל יישוב הסתירות להבנה אמיתית - שאהבת הבריות צריכה להיות מלאה בלב לכל. אלא שבפועל, כשהדבר בא לידי מעשה, ישנה בעיה בכך: אנו עלולים להתקרב יותר מדי לגויים, וללמוד מדרכם הרעה ומהרשעות שקיימת בהם. לכן, לא תמיד מתבטאת האהבה בקירבה מעשית. לפעמים דווקא תפיסת מרחק מבטאת את האהבה וההטבה באופן האמתי, כיוון שריחוק זה ישמור על הדרגה הרוחנית של עם ישראל - העם שמביא לתיקון הבריאה ועוזר לה.

מדוע עלינו לאהוב במיוחד את האדם, יותר מאשר שאר הבריות שברא ה'? כי האנושות היא עיקר העולם, וכל שאר הברואים נבראו כדי לשמשם. על כן, אהבת הבריות הגדולה ביותר היא אהבת האדם.

אהבת האדם צריכה לכלול את כל בני האדם, כי כולם טמונה נקודה טובה. לכן ראוי להכיר לעומק את העמים ואת הקבוצות השונות בעולם, כדי למצוא את נקודות הטוב שבכל קבוצה, וכך תוכל האהבה אליהם לצמוח. ככל שנכיר ונזהה את הטוב הטמון בהם, נוכל להבין מדוע ברא אותם ה', וממילא לאהוב אותם.

לכאורה נראה שמי שאוהב את אומות העולם, אוהב פחות את עם ישראל. הרב קוק מחדש שההיפך הוא הנכון - אהבה הבריות היא הבסיס לאהבה הגדולה של עם ישראל, שהרי ישראל הם המביאים את הטובה לבריות כולן. על כן, ככל שאדם אוהב יותר את הבריות - כך הוא אוהב יותר את ישראל, שעתידיים להביא טוב אין-סופי לכלל הבריות.

לעומת זאת, החושב שהאומות שייכות במהותן לרשע בלבד, וממילא אין שום טוב באומות, נפגם אצלו כל המושג של החסד וההטבה לברואים, והוא אינו תופס את התיקון הנפלא של עילוי המציאות כולה, וממילא גם ההבנה הנכונה של מעלת עם ישראל חסרה לו.

הרחבות

• דברים שכדאי לקבל מהגויים

יצירות-העין הגורמת לראות בכל מה שחוץ לגבול האמה המיוחדת... רק פעור וטמאה. במקום אחר מוסיף הרב קוק, שלא זו בלבד שאפשר להסתכל בהערכה על תכנים הנמצאים אצל הגויים, אלא אפשר ואף ראוי גם ללמוד מהם: "צדקה עשה הקב"ה עם עולמו, מה שלא נתן כל הכישרונות במקום אחד, לא באיש אחד ולא בעם אחד... אוצר סגולת עולמים בישראל הוא גנוז. אבל כדי לאחד במובן כללי גם כן את העולם עמם מוכרחים צדדי כישרונות מיוחדים להיות חסרים בישראל, כדי שיושלמו על ידי העולם, וכל נדיבי עמים. בזה יש מקום לקבלה שישראל מקבל מהעולם, וממילא פנויה היא הדרך כלפי ההשפעה" [אורות עמ' קנב]. כלומר, כדי שתיווצר בעולם אחדות, וכדי שיוכל עם ישראל להשפיע את השפעתו הטובה על הגויים, יצר הקב"ה יחסי נתינה וקבלה הדדיים בין ישראל לאומות העולם.

בהמשך מבאר הרב קוק מה עלינו לקבל מהגויים ומה לא: "פנימיות החיים שלימה היא בישראל, באין צורך להיעזר משום כוח זר בעולם... ולחיצוניות החיים מזדמן שצריך השלמה דווקא מבחוץ, 'פיתונו של יפת באהלי שם' [מגילה ט, ב]... ומשפע פנימיות החיים כנסת ישראל היא רק משפעת ולא מקבלת, ה' בודד יחננו ואין עמו אל נכר" [שם].

האהבה צריכה להיות מלאה בלב לכל.

(מדות הראייה, אהבה, א)

אהבת הבריות אהבת הבריות טפול מרבה, להרחיבה ברחב הראוי לה, נגד השטחיות הנראתה בסקירה הראשונה על ידי שמוש שאינו כל צרכו, מצד התורה ומצד המוסר המנהגי, כאלו יש נגודים ולפחות שויון-נפש לאהבה זו, שהיא צריכה להתמלא תמיד בכל חדריו הנפש. המעמד היחיד עליון באהבת הבריות צריכה לקחת אהבת האדם, והיא צריכה להתפשט על כל האדם, כלו, למרות כל שנויי דעות דתות ואמונות, ולמרות כל החלוקים של הגזעים והאקלימים, נכון הדבר לרדת לסוף דעתם של העמים והקבוצים השונים, כמה שאפשר ללמוד את אפיים ואת תכונותיהם, למען דעת איך לבסס את האהבה האנושית על יסודות המתקרבים למעשה. כי רק על נפש עשירה באהבת הבריות ואהבת אדם תוכל אהבת האמה להתנשא בגאון אצילותה וגדלתה הרוחנית והמעשית. יצרות-העין הגורמת לראות בכל מה שחוץ לגבול האמה המיוחדת, אפלו אם הוא חוץ לגבול ישראל, רק פעור וטמאה, היא מהמחשפים הנוראים שגורמים הריסה פללית לכל בגני הטוב הרוחני, שכל נפש עדינה מצפה לאורו.

(מדות הראייה, אהבה, י)

לכל - לכל הברואים. הבריות - הברואים (אף גויים ובעלי-חיים). טפול - לימוד מעמיק. שמוש שאינו כל צרכו - לימוד שטחי. המוסר המנהגי - ההנהגה המקובלת שהאהבה הלאומית מעוררת שנאה לזרים. שויון נפש - חוסר התייחסות, התעלמות. כל האדם - כל בני האדם. יסודות המתקרבים - ההתבוננות בתכונות האומות מסייעת שהאהבה לא תתבסס על עניינים מופשטים בלבד. רק וכו' - לראות באומה השנייה כיעור.